

POSTANOWIENIE

20 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 20 marca 2025 r. w Warszawie
zażalenia Województwa [...] Zarządu Dróg Wojewódzkich w O.
na wyrok Sądu Okręgowego w Opolu
z 22 listopada 2024 r., II Ca 210/24,
w sprawie z powództwa S.B.
przeciwko Województwu [...] Zarządowi Dróg Wojewódzkich w O.
o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 22 listopada 2024 r. Sąd Okręgowy w Opolu uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Kluczborku z 19 grudnia 2023 r., którym Sąd ten oddalił powództwo S.B. przeciwko Województwu [...] – Zarządowi Dróg Wojewódzkich w O. o zapłatę. Sąd drugiej instancji wskazał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, a nadto istnieje konieczność przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu rolnictwa.

2. Zażalenie na powyższy wyrok wniósł pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie polegające na uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

Powołując się na powyższe zarzuty pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Zażalenie unormowane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest szczególnym rodzajem środka zaskarżenia, albowiem nie służy ocenie prawidłowości czynności procesowych sądu odwoławczego podjętych w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy ani także zaprezentowanego przez ten sąd poglądu na temat wykładni prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne tego sądu ma służyć jedynie poddaniu kontroli, czy zostało ono prawidłowo wydane. Sąd Najwyższy ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 2 i 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, a nie reformatoryjnego, i – w zależności od wyniku – albo oddala zażalenie, albo uchyla zaskarżony wyrok.

4. Należy podkreślić, że środek odwoławczy unormowany w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. pozostaje zażaleniem i nie służy ocenie prawidłowości czynności procesowych sądu podjętych w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy ani także zaprezentowanego przez sąd *meriti* poglądu na temat wykładni prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie. Przy jego rozpoznawaniu Sąd Najwyższy nie bada istoty sprawy, a mianowicie tego, co w świetle zgłoszonego żądania i jego podstawy faktycznej stanowiło przedmiot postępowania. Przewidziane bowiem w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu przez sąd drugiej instancji wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

5. Uchylenie wyroku przez sąd odwoławczy połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić wyłącznie w razie nierozpoznania istoty sprawy przez ten sąd albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c), ewentualnie zachodzi nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c).

6. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano wielokrotnie, że nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., jest wadliwością

rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie.

7. Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku prowadzi do wniosku, że Sąd Okręgowy niewłaściwie zinterpretował przesłanki orzeczenia kasatoryjnego ujęte w art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Rejonowy po przeprowadzeniu szerokiego postępowania dowodowego stwierdził, że powództwo o zapłatę podlega oddaleniu. W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy uzasadnił motywy podjętej decyzji (brak immisji w rozumieniu art. 144 k.c.). Sąd Rejonowy rozstrzygnął zatem o żądaniu powództwa i odniósł się do jego materialnoprawnej podstawy, a więc rozpoznał istotę sporu.

8. Argumentacja Sądu Okręgowego i jego zalecenia co do dalszego postępowania nie potwierdzają nierozpoznania istoty sprawy w przedstawionym rozumieniu tego pojęcia. Sąd ten jako przyczynę wydania wyroku kasatoryjnego wskazał przede wszystkim okoliczności związane z przeprowadzonymi opiniami biegłych oraz oddalenie wniosku powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rolnictwa. Zdaniem Sądu Okręgowego w sprawie winien zostać przeprowadzony dowód z opinii biegłego na okoliczność ustalenia wpływu nasadzeń na uprawy powoda i wysokości szkody.

9. Stanowisko Sądu Okręgowego nie wskazuje na nierozpoznanie przez Sąd Rejonowy istoty sprawy, lecz na rozpoznanie jej w sposób, który Sąd drugiej instancji uważa za nietrafny (zwłaszcza w zakresie wykładni i zastosowania art. 144 k.c.). Uznanie przez Sąd Okręgowy, że Sąd Rejonowy nie dokonał wszystkich ustaleń faktycznych (w zakresie rozmiarów ewentualnej szkody powoda), które zdaniem Sądu Okręgowego były niezbędne, nie oznacza, że nie rozstrzygnął on o merytorycznej podstawie dochodzonego roszczenia. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych i zagadnień materialnoprawnych, które pojawiły się w sprawie, nie jest równoznacznie z nierozpoznanie jej istoty w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

10. Według przyjętego w kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej postępowanie przed sądem drugiej instancji ma charakter merytoryczny i jest kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego (art. 382 k.p.c.). W tej sytuacji to w postępowaniu apelacyjnym powinny zostać zbadane kwestie, które nie zostały – zdaniem Sądu Okręgowego – w wystarczający sposób rozważone przez Sąd Rejonowy, a Sąd drugiej instancji jest zobowiązany naprawić dostrzeżone wadliwości, uwzględnić bezzasadnie pominięte dowody, poczynić istotne dla rozstrzygnięcia sprawy ustalenia faktyczne i należycie zastosować prawo materialne.

11. Zaznaczyć przy tym należy, że w sytuacji gdy Sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację, zmienia lub uzupełnia ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, wymagania zaskarżalności orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji RP) i dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji RP) nie zostają naruszone. Zdaniem Sądu Najwyższego w sprawie nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, nawet zaś potrzeba znacznego jego uzupełnienia (o dowód z opinii biegłego z zakresu rolnictwa) oraz poczynienia w sprawie dodatkowych ustaleń faktycznych nie stanowi podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego.

12. Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok, pozostawiając orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego – zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. – w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

(G.N.-J.)

[a.ł])